

Asia: VN/27452/2020

Viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien kokemukset julkisuuslain toimivuuteen ja julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyen

Lausunnonantajan lausunto

1. Toteutuuko julkisuusperiaate asiamukaisella tavalla? Jos ei, niin mitkä ovat nähdäkseen toteutumisen keskeisimmät esteet?

Suomen riistakeskus noudattaa toiminnassaan julkisuusperiaatetta. Julkisuusasiat vaativat resursseihimme verrattaen paljon työtä ja paljon osaamista. Laintuntemus organisaation eri prosesseissa on vaihtelevaa, joten asiakirjan antamista koskevia pyyntöjä on pyritty keskittämään yhdelle tiimille. Kiinnostus riistatietoa kohtaan on lisääntynyt ja lukuisat erilaiset asiakirjapyynnöt ovat tulleet osaksi arkipäivää.

Haasteena meillä on riistatiedon moninaisuus. Riistatietoa kertyy sekä lakisääteisesti että vapaaehtoisesti annettuna. Vapaaehtoisesti annettu tieto on lähtökohtaisesti aina salassa pidettävää ja tämän tiedon saanti perustuu tiedonantajan luottamuksen suojaan. Lisäksi meille toimitetut ja meidän laatimamme asiakirjat sisältävät usein tietoja henkilöiden elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksista. Tämän vuoksi kohtaamme toisinaan myös haasteita punnitessamme sitä, mikä osa asiakirjasta on salassa pidettävää ja voidaanko asiakirjaa luovuttaa edes osittain ilman, että asiakirjan salassa pidettävä osa paljastuu. Suomen riistakeskukselle kertyy hakemusten käsittelyn yhteydessä myös esimerkiksi yksityisoikeudellisia sopimuksia sisältäviä asiakirjoja, joiden osalta julkisuuden ja salassa pidon raja on mielestämme varsin häilyvä.

Suomen riistakeskuksen tehtäviin kuuluu muun muassa riistanhoitoyhdistysten toiminnan tukeminen ja ohjaaminen sekä riistanhoitoyhdistysten toimihenkilöiden ja hallituksen jäsenien kouluttaminen. Riistanhoitoyhdistysten ja niissä toimivien toimihenkilöiden määrä huomioden julkisuuslain ja henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kouluttaminen on työlästä ja haastavaa, mutta kuitenkin tarpeellista siltä osin kuin riistanhoitoyhdistyksen toimintaan julkisuuslakia sovelletaan.

2. Liittyykö julkisuuslain säännösten käytännön toimivuuteen (esim. asiakirjan käsite, asiakirjan julkiseksi tulemisen ajankohta) haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa tarkemmin millaisia?

Asiakirjan julkiseksi tulemisen

Lakisääteisille saalisilmoituksille on säädetty määräaika, jonka puitteissa saalisilmoitus on tehtävä. Tästä määräajasta johtuen saalisilmoituksia koskevaan asiakirjapyyntöön liittyen toimitettavassa materiaalissa voi olla puutteita ja tiedot voivat muuttua. Olemme kuitenkin tämän tiedostaneet ja asiakirjaa luovutettaessa tarvittaessa myös asiakirjan vastaanottajalle viestineet, että saalisilmoitukselle asetetun määräajan puitteissa muutokset ovat mahdollisia.

3. Oletteko havainneet julkisuuslain yksittäisissä säännöksissä tai rakenteessa epäselvyyttä tai tulkinnanvaraisuutta, jotka vaikeuttavat olennaisesti säännösten soveltamista? Nimetkää ongelmia aiheuttavat lainkohdat ja kuvatkaa havaintoa tarkemmin.

Suomen riistakeskukselle hakemuksen jättämisen yhteydessä annetut yhteystiedot ja niiden mahdollinen salassa pidettävyys julkisuuslain 24 §:n nojalla. Haasteena on, ettemme tiedä ovatko meille annetut puhelinnumerot salaisia vai eivät, eikä meille välity tietoa henkilön turvakiellostä.

Salassa pidettävien viranomaisten asiakirjojen luettelo ei ole yksiselitteinen. Erityisesti kohta, jota useimmin sovellamme eli ” tietoja henkilön elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista”, on laveatulkintainen, ja rajanveto julkisen ja salassa pidettävä osalta toisinaan hankalaa. Haasteita luovat joskus myös lakisääteiset saalisilmoitukset, jotka sisältävät myös vapaaehtoisesti annettua salassa pidettävää tietoa. Salassa pidettävän tieto on aina eroteltava pois luovutettavasta asiakirjasta. Saalisilmoituksia ja muita metsästysharrastukseen liittyviä asiakirjoja käsittelevät myös valvontamme alaisena toimivat riistanhoitoyhdistykset, joten riittävän koulutuksen järjestäminen näiden asiakirjojen käsittelijöille vaatii resursseja.

4. Ovatko digitalisaatio, muuttuneet tiedonkäsittelytavat tai muut muutoksettoimintaympäristössä aiheuttaneet haasteita julkisuuslain soveltamisessa tai julkisuusperiaatteen toteutumisessa? Jos ovat, niin kuvatkaa näitä muutoksia ja sitä, miten ne vaikuttavat lain soveltamiseen?

Saamme nykyisin paljon tietoa Oma riista -palvelun kautta. Esimerkiksi hakemukset, päätökset ja saalisilmoitukset ovat nykyisin suurelta osin kyseisessä palvelussa. Haasteita voivat aiheuttaa asiakirjan käsite ja asiakirjan saapumisen ajankohta, kun asiakirja muodostuu sähköisen järjestelmän merkinnöistä. Osin kyse on myös siitä, että tiedon siirtyminen saalisrekisteriin voi vaatia saalis kirjauksen hyväksymisen. Muutoin kirjaus jää kirjaajan henkilökohtaiseen riistalokiin. Ajantasaistamistyöltä odotamme täsmennyksiä tältä osin, sekä selvyyttä siitä, tulisiko aikaleima olla aina mukana.

5. Liittyykö julkisuuslain ja henkilötietojen suojaa koskevien sekä niitä yhteensovittavien (Julkl 16.3 §) säännösten tulkittamiseen mielestänne haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa kokemaanne epäselvyyttä tai epäkohtaa mahdollisimman tarkasti.

Henkilörekisterin käsite on osin tulkinnanvarainen ja joudumme toisinaan asiakirjojemme osalta puntaroimaan sitä, muodostaako asiakirja henkilörekisterin vai ei. Lisäksi toimialamme huomioiden on yleistä, että käsiteltävänäimme oleva henkilötieto ja siihen liittyvä asiakirja täytyy punnita salassa

pidon näkökulmasta julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 kohdan nojalla. Tämän vuoksi henkilötietojen käsittelyä ohjaavan lainsäädännön tulisi olla täysin yhteensovitetussa julkisuuslainsäädännön kanssa.

6. Oletteko havainneet tiedon pyytäjien oikeusturvaan tai noudatettaviin menettelysääntöihin liittyviä epäkohtia? Kuvatkaa tarkemmin millaisia?

Tiedon pyytäjät eivät usein tunne asiaan liittyvää lainsäädäntöä ja sekoittavat henkilötietojen käsittelyä ja asiakirjojen julkisuutta koskevat pykälät. Heillä ei myöskään välttämättä ole käsitystä tietopyyntönsä laajuudesta ja sen aiheuttamasta työmäärästä. Meillä on osin asiakirjojen säilytys aluetoimistoilla ennen sähköisen arkistoinnin aikaa, ja ohjelman vaihdoksen myötä asiakirjoja kahdessa eri ohjelmassa, joten tietopyynnön vaatima työmäärä ja sen maksullisuus tulee joskus yllätyksenä tiedon pyytäjälle.

7. Minkälaisia toimia organisaationne jokapäiväisessä työssä on tehty julkisuusperiaatteen tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi?

Olemme keskittäneet laajemmat tietopyynnot yhdelle tiimille. Tiimi hankkii tarvittavan osaamisen ja huolehtii, että asiakirjapyynnot käsitellään asianmukaisesti. Henkilöstöä on lisäksi koulutettu hoitamaan tavanomaiset tietopyynnot.

8. Koetteko, että julkisuusperiaatteen toteuttaminen ja julkisuuslain toimeenpano on resursoitu organisaatiossanne riittävällä tavalla? Onko organisaatiossanne riittävä ja ajantasainen osaaminen lain soveltamisesta?

Julkisuusperiaatteen toteuttaminen ja julkisuuslain toimeenpano on resursoitu organisaatiossamme riittävällä tavalla tällä hetkellä. Mikäli asiakirjan luovuttamista koskevat pyynnot kasvavat määrällisesti ja laadullisesti huomattavasti, tämä kuormitus vaatii lisäresursseja. Osaamisen kehittäminen lain soveltamiseen liittyen koetaan tärkeäksi. Haasteena on hankkia riittävä osaaminen, jotta voimme kouluttaa laissa säädetyn veloitteen mukaisesti valvontamme alaisuudessa toimivia riistanhoitoyhdistyksiäkin.

9. Mitkä ovat julkisuuslain kiireisimmät muutostarpeet? Mainitkaa enintään kolme tärkeintä.

Henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön ja julkisuuslainsäädännön yhteensovittaminen ja salassapitoperusteiden nykyistä yksityiskohtaisempi avaaminen.

10. Muut mahdolliset kommentit ja toiveet, joita haluatte välittää työryhmälle julkisuuslain ajantasaistamistyössä huomioon otettavaksi.

-

Harju Saana
Suomen Riistakeskus - Raportointi- ja rekisteritiimi